

# VAKWWERK

HET LEDENBLAD VAN DE VERENIGING BETER ONDERWIJS NEDERLAND

Nummer 12 | 9<sup>e</sup> Jaargang | maart 2014



## Het opdoen van kennis

# blijft elementaire taak

**BON** Beter  
OnderwijsNederland

- ◆ De W in het VWO  
door dr. Gijs Rommelse en dr. Urs Wyder
- ◆ De bloemist en de leraren zeiden:  
"De jeugd kan niet meer rekenen".  
door Karin den Heijer

Vakwerk is een uitgave van de vereniging **Beter Onderwijs Nederland**. Het tijdschrift verschijnt in een oplage van 5000 stuks.

#### Redactie

Ton Bastings, Presley Bergen, Marten Hoffmann, Pauline Riep, Ad Verbrugge, Fenna Vergeer, Gerard Verhoeven.

#### Redactieadres

Beter Onderwijs Nederland  
Antwoordnummer 57032  
3507 VB Utrecht  
redactie@beteronderwijsnederland.nl

#### Bijdragen aan dit nummer

Hans Duijvestijn, Karin den Heijer, Jesse Jeronimoon, Martin Minnema, Dr. Gijs Rommelse, Ad Verbrugge, Dr. Urs Wyder

Bijdragen kunnen per e-mail worden gestuurd naar [redactie@beteronderwijsnederland.nl](mailto:redactie@beteronderwijsnederland.nl)

Het maximum aantal woorden is 2000. De redactie kan voor wat de lengte van ingeleverde bijdragen betreft van het maximum aantal woorden afwijken bijvoorbeeld bij congresbijdragen of reeds gepubliceerde artikelen in nationale media, wetenschappelijke tijdschriften e.d.

#### Meer informatie over de vereniging

[www.beteronderwijsnederland.nl](http://www.beteronderwijsnederland.nl)

#### Adres ledenadministratie

Beter Onderwijs Nederland  
Antwoordnummer 57032  
3507 VB Utrecht  
Wijzigingen kunnen worden doorgegeven in een e-mail naar [ledenadministratiebon@gmail.com](mailto:ledenadministratiebon@gmail.com)

#### Grafische vormgeving en realisatie

AriëS Grafische vormgeving / Ben Mobach  
Torenberglaan 42  
5628 EP Eindhoven  
040 - 242 23 66 / 06 248 60 322  
[info@ariesgv.nl](mailto:info@ariesgv.nl)

**BON** Beter  
OnderwijsNederland

9<sup>e</sup> jaargang nummer 11, maart 2014  
ISSN 1873-520

© Copyright Beter Onderwijs Nederland.

# In dit nummer

## 4 Kort Nieuws



### Computer op school?

Vijftig jaar geleden was onze nieuwe docent wiskunde stomverbaasd dat wij, leerlingen van 5 gym, nog nooit met een rekenliniaal hadden leren werken. Dat zou ons later op de universiteit wel eens kunnen opbreken. Ik heb de rekenliniaal nooit gemist. Wel volgde ik op de universiteit het keuzevak informatica van de ex-wereldkampioen schaken Max Euwe.

### 4 Passend Onderwijs? Kind in de verdrukking en de leerkracht voor onmogelijke taak.

Wat is uw ervaring met zorgleerlingen in volle klassen? BON wil uw verhalen bundelen tot een manifest voor werkelijk passend onderwijs: in kleine groepen en met specialistische aandacht. Schrijf mee aan het Manifest "Onderwijs dat past!"

### 5 BON-ledenvergadering en symposium 5 april



Op zaterdag 5 april organiseert BON zijn jaarlijkse ledenvergadering en symposium. Het thema is deze keer 'van kwantiteit naar kwaliteit?'

## 6 De W in het VWO

Ten aanzien van het Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs concentreren het Ministerie van OCW en middelbare scholen zich al jaren voornamelijk op het verhogen van de ondergrens en het stimuleren van zwakkere of minder hard werkende leerlingen. Door nieuwe exameneisen te stellen – een verplichte reken-toets, voor wiskunde, Nederlands en Engels nog slechts één vijf en voor eindexamens gemiddeld ten minste een vijfeneenhalf – trachte de overheid diplomainflatie een halt toe te roepen.

## 9 Gepast onderwijs

Column *Jesse Jeronimoon*

## 11 Passend onderwijs ongepast

Van leraren wordt verwacht dat ze tegemoetkomen aan individuele leerbehoeften van alle leerlingen. Maar leraren zijn overbelast. De werkdruk in het onderwijs behoort tot de hoogste van alle beroepen. Besturen, onderwijsgoeroes en de Inspectie bestoken hen evenwel voortdurend met aanwijzingen, adviezen en eisen. Daarnaast maakt de geldverslindende korst rond het onderwijs van consultants, adviescentra, theoretisch specialisten en onderwijsraden het de leraren schier onmogelijk zich bezig te houden met hun kernactiviteit: lesgeven. Daar komt nu het Passend Onderwijs bij.

## 12 Oproep Passend Onderwijs

Van veel kanten hoort BON verontrustende berichten die betrekking hebben op de invoering van de wet Passend Onderwijs op 1 augustus aanstaande. De bedoeling is dat leerlingen die vroeger wellicht in het Speciaal Onderwijs terecht kwamen nu een plek krijgen in het regulier onderwijs. Dat zou gunstig zijn voor de betreffende leerlingen en uiteraard een flinke besparing opleveren.

## 13 Sjoerd Slagter: Fact free politics



In december 2012 luide Sjoerd Slagter, toen nog voorzitter van de VO-Raad, de noodklok. Het water stond de schoolbestuurders in het voortgezet onderwijs tot aan de lippen. Door de voortdurende bezuinigingen waren de reserves vrijwel uitgeput. Als er niets gebeurde, zat er niets anders op dan docenten te ontslaan om de begrotingen weer sluitend te krijgen.

## 14 De bloemist en de leraren zeiden: "De jeugd kan niet meer rekenen".

Het ministerie van Onderwijs maakte een tijdje geleden bekend het rekenonderwijs in Nederland te willen versterken. Aanleiding waren de steeds grotere zorgen in het onderwijs en de samenleving over de rekenvaardigheid van leerlingen. Omdat het hier lesstof van de basisschool betreft, had de overheid ervoor kunnen kiezen om vast te leggen welke rekenvaardigheden leerlingen aan het eind van de basisschool moeten beheersen.

# Van kwantiteit naar kwaliteit?

Op zaterdag 5 april 2014 zal bij het IVA in Driebergen onze achtste jaarvergadering plaatsvinden met aansluitend het symposium 'Van kwantiteit naar kwaliteit?' Welnu, dat vraagteken staat er niet voor niets want hoewel de zorg om de kwaliteit van ons onderwijs momenteel breed wordt gedeeld, is het de vraag of de middelen ter verbetering die worden ingezet veel op zullen leveren.

Men is helaas nog steeds te veel bezig met de verkeerde dingen. Voor BON is en blijft de goed opgeleide en inspirerende leraar van doorslaggevend betekenis voor de kwaliteit van het onderwijs. Zodra men alleen nog maar heil verwacht van een bepaalde didactische methode, de inrichting van het klaslokaal, het gebruik van computer of iPad en de organisatie vooral daarop gericht raakt, beginnen de problemen. Goed onderwijs valt of staat met een leraar die zijn vak beheerst.

Hoewel deze waarheid door menig bestuurder met de mond wordt beleden, is het heel wat lastiger haar in de praktijk te brengen. Ook in deze digitale Vakwerk staan weer een paar prachtige artikelen die dit illustreren.

De problematiek in ons onderwijs is mede zo ingewikkeld geworden, omdat men het onderwijs de afgelopen decennia zo ingewikkeld heeft gemaakt, hoe goedbedoeld vele plannen en ideologisch bevlogen sommige hervormers ook waren! Men is de meest elementaire inzichten kwijtgeraakt, bijvoorbeeld het opdoen van kennis en het oefenen van vaardigheden.

Het is ontegenzeggelijk zo dat het automatiseren van vaardigheden en kennis een voorwaarde is om complexe vraagstukken aan te kunnen.

BON heeft sinds haar oprichting de rol van de onderwijskunde in de hervorming van ons onderwijs sinds

de jaren zestig fel bekritiseerd.

De groei van de invloed van de onderwijskunde is omgekeerd evenredig met de interesse en feitelijke zorg voor het nationale onderwijs van de kant van de vakdisciplines zoals die in verschillende faculteiten zijn ondergebracht. Het wordt hoog tijd dat de universiteit weer ernst maakt met haar grote verantwoordelijkheid jegens ons gehele onderwijs, van de basisschool tot de universiteit zelf.

Er lijkt zich op dat punt gelukkig een kentering aan te

dienen. Lange tijd was het carrièrematig gesproken voor een docent volstrekt zinloos om zich actief bezig te houden met de kwaliteit van het voorgezet onderwijs, bijvoorbeeld door een leergang te schrijven. Inmiddels begint het ook bij de universiteiten te dagen dat daarmee de kwaliteit van de eigen instroom in het geding is en dat hier dus ook voor hen een taak ligt.

Dergelijke thema's – en nog vele andere – zullen aan bod komen op het vanuit BON georganiseerde evenement 'De nacht van de universiteit' dat plaatsvindt van 6 op 7 juni 2014, van vrijdagavond tot zaterdagochtend.

Binnen enkele weken zult u hierover meer horen, maar noteert u deze datum alvast in uw agenda. Het belooft een groots gebeu-

ren te worden waaraan NRC-Handelsblad een hele opiniebijlage zal wijden!

Hoe dan ook, veel inspiratie en leesplezier bij het lezen van deze digitale Vakwerk en wellicht tot ziens bij een van onze komende activiteiten!

Met vriendelijke groet, uw voorzitter  
Ad Verbrugge



# Computer op school?

Vijftig jaar geleden was onze nieuwe docent wiskunde stomverbaasd dat wij, leerlingen van 5 gym, nog nooit met een rekenliniaal hadden leren werken. Dat zou ons later op de universiteit wel eens kunnen opbreken. Ik heb de rekenliniaal nooit gemist. Wel volgde ik op de universiteit het keuzevak Informatica van de ex-wereldkampioen schaken Max Euwe.

We mochten zelf onze programma's op ponskaarten zetten en op de computer uitvoeren. Al voor de introductie van de PC in Nederland (1983) waren er zogenaamde homecomputers

op de markt. Ook toen al gingen er stemmen op om deze apparaten van de toekomst op school te gaan gebruiken. Daarbij werden dezelfde argumenten gebruikt als nu voor

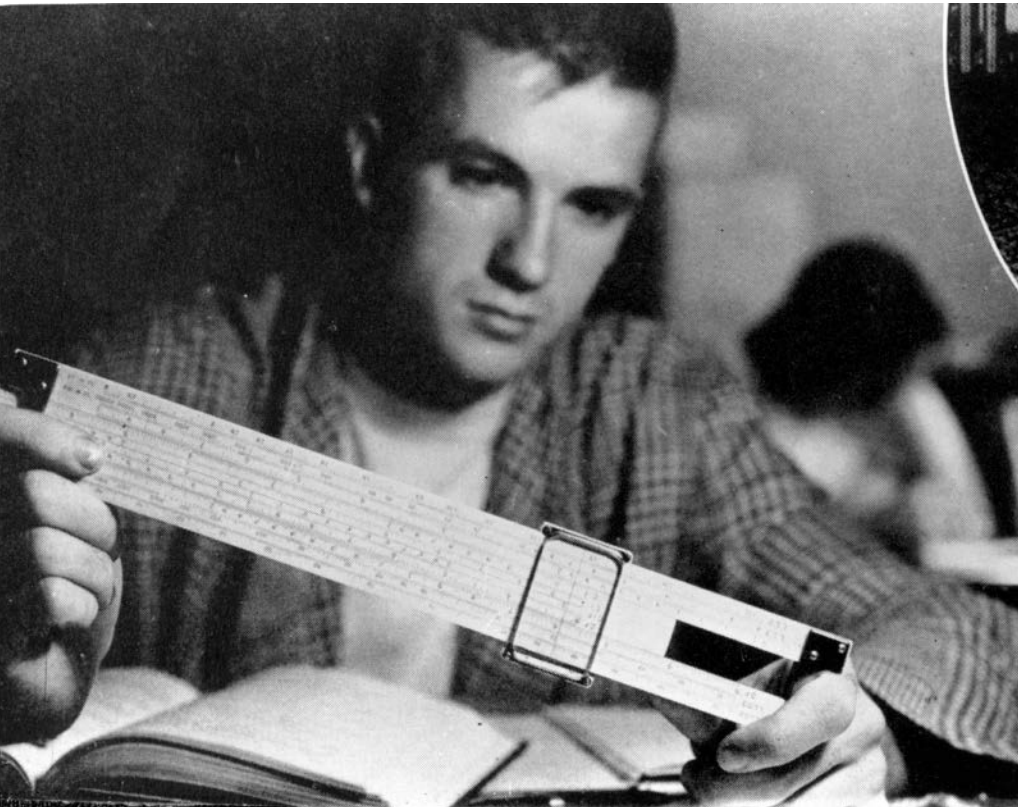
de iPad scholen: "We moeten onze kinderen laten kennismaken met de techniek van de toekomst".

De overheid bemoeide zich ermee en startte het 100-scholenproject. Honderd scholen kregen ieder acht computers van Nederlandse fabrikanten waaronder Philips. Alle fabrikanten probeerden hun apparaten aan scholen te slijten met als gevolg dat er een grote diversiteit ontstond. De homecomputers met hun minicassettebandjes werden van de markt geveegd door de PC met de floppy disk. Ook de PC moest zo nodig in het onderwijs, maar ook hier duurde het lang voordat er sprake was van enige standaardisatie.

Al die fabrikanten gingen uit van het idee: de kinderen van nu zijn onze gebruikers van de toekomst. Maar hadden die kinderen er werkelijk voordeel bij om kennis te maken met de P2000 van Philips? Een degelijk onderzoek naar de effecten van de introductie van de computer in het onderwijs van de jaren tachtig van de vorige eeuw heb ik nog nooit gezien. Zoals ik zelf nooit een rekenliniaal heb gebruikt, is er nu ook niemand meer met een P2000. Ik voorspel dat er over 30 jaar niemand meer een iPad gebruikt. Heeft het dan zin om onze (klein)kinderen op school met een iPad te leren werken? Het apparaat zelf is niet relevant, want dat is, leert de korte geschiedenis van de computer, binnen de kortste keren verouderd.

De enige relevante vraag is: helpt het ding om het onderwijs te verbeteren? Dat vraagt om onderzoek. Laten we eens beginnen met een onderzoek naar het effect van de P2000 op het maatschappelijk succes van onze veertigers.

**Hans Duijvestijn**



## Passend Onderwijs? Kind in de verdrukking en de leerkracht voor onmogelijke taak.

Bent u werkzaam in het basisonderwijs? Meld aan BON uw ervaringen met Passend Onderwijs.

Per 1 augustus 2014 wordt op de basisscholen Passend Onderwijs ingevoerd. Met Passend Onderwijs wordt bedoeld dat leerlingen met een lichamelijke

of geestelijke beperking in reguliere klassen onderwijs krijgen in plaats van op scholen voor speciaal onderwijs. Het dreigt voor leerling en leerkracht een onmogelijke opdracht te worden. Gezien de huidige grootte van de groepen in het reguliere basisonderwijs en de hoeveel-

heid en diversiteit van de zorgleerlingen, komt zowel de zorgleerling als de reguliere leerling in de knel en wordt de leerkracht overbelast.

Wat is uw ervaring met zorgleerlingen in volle klassen? BON wil uw verhalen bundelen tot een manifest voor werkelijk passend onderwijs: in kleine groepen en met specialistische aandacht. Schrijf mee aan het Manifest "Onderwijs dat past!"

# BON-ledenvergadering en symposium 5 april

Op zaterdag 5 april organiseert BON zijn jaarlijkse ledenvergadering en symposium. Het thema is deze keer 'van kwantiteit naar kwaliteit'.

We zijn blij dat we opnieuw te gast mogen zijn bij IVA Driebergen, vriend van BON en al lange tijd aanvoerder van de lijst van kleine hbo-

scholen in de keuzegids-hbo. De ledenvergadering zal plaatsvinden in de ochtend en het symposium 's middags. Natuurlijk is de toegang zoals altijd gratis en zijn ook niet BON-leden van harte welkom.

U kunt zich hier aanmelden voor het symposium.

## Programma

Tijd	Spreker
12.30 – 12.35	<b>Welkomstwoord en opening symposium</b> ( <i>Ad Verbrugge</i> )
12.35 – 12.45	<b>De heer E. (Erick) Vermei</b> ( <i>Algemeen Directeur IVA Driebergen</i> )
12.45 – 13.25	<b>De heer J. (Jaap) Dronkers</b> ( <i>Hoogleraar internationaal vergelijkend onderzoek van onderwijsuitkomsten en sociale ongelijkheid, Universiteit Maastricht, Research Centrum Onderwijs &amp; Arbeidsmarkt   ROA</i> )
13.25 – 14.00	<b>De heer R. (René) Kneyber</b> ( <i>docent Wiskunde</i> ) en <b>de heer J. (Jelmer) Evers</b> ( <i>docent Geschiedenis</i> ), auteurs van "Het Alternatief"
14.00 – 14.10	<b>Column T. (Tobias) Reijngoud</b> ( <i>journalist en schrijver van het boek Volgers&amp;Vormers</i> ). Spraakmakende opinieleiders over de toekomst van het onderwijs
14.10 – 14.30	<b>Pauze</b>
14.30 – 15.10	<b>De heer prof.dr. J.A. (Jan Anthonie) Bruijn</b> ( <i>Senator voor de VVD, hoogleraar Immunopathologie Universiteit Leiden, RvT Hogeschool Utrecht, Rijnlands Revalidatiecentrum, Europees Platform, Nuffic The Netherlands</i> )
15.10 – 15.45	<b>Staatssecretaris S. (Sander) Dekker</b> van <i>Onderwijs, Cultuur en Wetenschap</i>
15.45 – 15.55	<b>Column studente Jacqueline de Vent Escalante</b> inzake haar weg naar de academie
15.55 – 16.35	<b>Debat politici Vaste Kamercommissie Onderwijs</b> in debat met speciale genodigde <b>Karin den Heijer</b> ( <i>docente Wiskunde</i> ) en deelnemers Vaste KamerCommissie Onderwijs: <b>Roelof Bisschop</b> ( <i>SGP</i> ), <b>Tanja Jadnanansing</b> ( <i>PvdA</i> ), <b>Norbert Klein</b> ( <i>50Plus</i> ), <b>Jasper van Dijk</b> ( <i>SP</i> )
16.35 – 16.45	<b>Column Jeronimoon</b>
16.45 – 16.50	<b>Sluiting</b> door <b>Ad Verbrugge</b>
16.50 – 17.00	<b>Borrel</b>

# De W in het VWO



Ten aanzien van het Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs concentreren het Ministerie van OCW en middelbare scholen zich al jaren voornamelijk op het verhogen van de ondergrens en het stimuleren van zwakkere of minder hard werkende leerlingen. Door nieuwe exameneisen te stellen – een verplichte rekentoets, voor wiskunde, Nederlands en Engels nog slechts één vijf en voor eindexamens gemiddeld ten minste een vijfeneenhalf – trachtte de overheid diplomainflatie een halt toe te roepen.

Deze maatregel is echter vergelijkbaar met het schrappen van nullen op bankbiljetten in tijden van hyperinflatie. Het fundamentele probleem blijft onaangeroerd; de inhoud van het curriculum is door de pedagogiek en de didactiek bepaald en niet door de intrinsieke importantie van die inhoud. Tegelijkertijd doen de van bovenaf opgelegde doceermethodes geen recht aan de wetenschappelijke constructie van die inhoud. Daar komt nog bij dat de zogenoemde N-term van eindexamens gebaseerd blijven op de landelijke gemiddelden. Het maakt niet uit of deze gemiddelden vooraf op basis van een steekproef



worden vastgesteld of na afname van het betreffende examen. In beide gevallen is het de leerling die het gewenste niveau bepaalt. De inhoud en het gewenste niveau zijn onaangeroerd gebleven, alleen de normering is op cosmetische wijze aangepast.

Het is daarom slechts een kwestie van tijd voordat we terug bij af zijn. Terwijl aan de ondergrens met kunstgrepen leerlingen over een enigszins verhoogde drempel gewerkt worden, waarbij en passant ook weer aan de drempel wordt getornd, krijgen vwo-leerlingen nog steeds niet

waar ze recht op hebben, namelijk een gedegen voorbereiding op het wetenschappelijk onderwijs. Tevens krijgen zij te weinig de kans te excelleren. Misschien wordt het tijd te trekken in plaats van te duwen. De oplossing is voldoende docenten met een niet te negeren wetenschappelijke autoriteit voor de klas te zetten. Laat ons herinneren waar de w in vwo voor staat.

Academische nieuwsgierigheid is, zoals een goed ontwikkelde smaak, het beste jong geleerd. Dit denken karakteriseert zich door een besef

van de macht van de twijfel, een fundamenteel niet zeker weten, het wonder van de verbazing en gevoeligheid voor de vraag. Leerlingen kan vanaf het begin geleerd worden te denken in onzekerheden in plaats van in vaststaande feiten. Ons curriculum biedt weinig ruimte voor het besef waarom een vraag interessant is en de wijze van beantwoording. De antwoorden komen leerlingen daarom wereldvreemd voor. Inzicht in de constructie van kennis werkt bovendien zingevend. Wij leiden ze niet op tot het zelf durven en kunnen stellen van goede vragen. Het VWO-curriculum is als een berglandschap dat onder water is gezet: de leerlingen ontwaren enkele bergtoppen, maar het gebergte als geheel is aan hun zicht onttrokken. De bergtoppen zijn de onbetwistbare feiten en dogma's, maar de samenhang ontbreekt. Op de meeste scholen krijgen examenleerlingen een handleiding voor het maken van profielwerkstukken. Hierin wordt hen geïnstrueerd als eerste op korte termijn een onderzoeksvraag met deelvragen in te leveren. Deze organisatorische randvoorwaarde is bedoeld om de minder gemotiveerde leerling tot werken te dwingen. Wetenschappelijk gezien is deze methode echter onzinnig. Eerst moet namelijk het landschap in kaart gebracht worden door er, als een condor, boven te zweven, om vervolgens een gekozen terra incognita in kaart te brengen. De precieze formulering van de vraagstelling volgt pas tijdens de uiteindelijke verslagleggingsprocedure. Door leerlingen à priori en zonder voorkennis vast te pinnen op een bepaalde vraag werkt men eendimensionale, ongenueanceerde en weinig diepgravende werkstukken in de hand. Leerlingen dienen zich eerst breed oriënteren om zich te kunnen verwonderen over een voor hen nog onverklaarbaar fenomeen. Ieder profielwerkstuk vraagt om eigen onderzoek in bijvoorbeeld archief of laboratorium. Bovendien, door een vooraf vastgelegde vraag leidend



te maken, vervormt per definitie je blik op de werkelijkheid. Doordat de leerling zich niet bewust is van de prismawerking van de vraagstelling en onvoldoende bekend is met de bredere context, is hij of zij ook niet in staat vervolgens de antwoorden op hun merites te beoordelen. Kortom, de eerste vraag moet richtinggevend zijn en niet, zoals de onderwijspraktijk laat zien, leidend en dus beknellend. De docent als ervaringsdeskundige schat in of een onderzoek haalbaar, relevant en origineel is en helpt de leerling bij het opstellen van die eerste vraag. Op deze manier wordt het geen administratieve verplichting, maar iets waar de leerling trots op kan zijn.

Het belang van wetenschap ligt in het inzichtelijk maken van onze wereld. Het nut van wetenschap is het helpen oplossen van mondiale problemen, demythologiseren van fact-free politics of het doorprikken van stemmingmakerij. Onze intentie is zeker niet iedere leerling in een wetenschapper te veranderen, maar wel om hen voldoende inzicht te verschaffen om wetenschappelijke methoden en conclusies op hun waarde te kunnen beoordelen. Daarnaast is een deel van onze leerlingen gevoelig voor intellectuele uitdagingen, zoals anderen dat zijn voor kunst, literatuur, of sport.

Interessant is dat op school boeken niet "boeken" maar "methoden" heten. Dit suggereert

een rol van de docent als die van een serverder in plaats van een creatieve kok. Om een vwo-leerling wetenschappelijk te leren denken, is het noodzakelijk dat academici voor de klas staan; goed voordoen doet goed nadoen. Naast brede vakkennis is hiervoor bekwaamheid in zelfstandig wetenschappelijk onderzoek cruciaal. Bovendien moeten deze docenten, veel meer dan nu het geval is, in de gelegenheid worden gesteld en zelfs verplicht worden hun academische talenten te slijpen. Verder zouden hoogleraren en andere universitaire docenten zich nadrukkelijker met de inhoud van het vwo-onderwijs kunnen bemoeien. Alleen dit geeft recht van klagen over het niveau van lichtenings eerstejaarsstudenten.

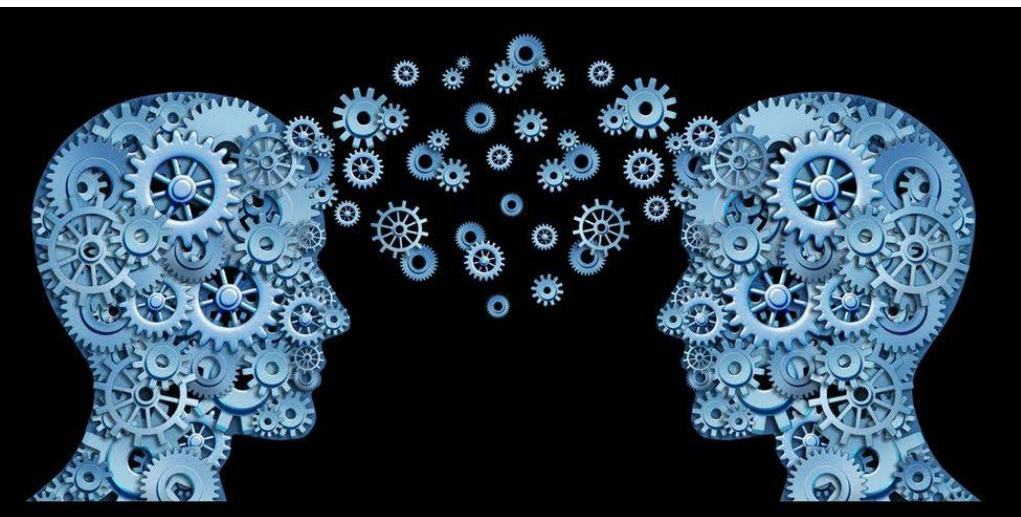
Om de W terug te brengen in het vwo is ook noodzakelijk onze onderwijscultuur te herzien. Sturen op cijfers levert cijfers op; goede in-, door-, en uitstroomcijfers. Zinvoller echter is het te sturen op inhoud. In plaats van ongemotiveerde leerlingen aan te duwen, kunnen we beter trekken aan de welwillende leerling.

In een VWO waarbinnen de wetenschappelijke denkwijze centraal staat, leren leerlingen door socratische vraaggesprekken met hun docent en door zelf onderzoek te doen. Daar is dan wel een Socrates voor nodig. Verder dienen binnen schoolorganisaties vaksecties prominentere rollen te krijgen ten koste van teams. Ten slotte dienen eindexamencijfers niet langer automatisch afhankelijk te zijn van landelijk gemiddelden. De onderwijsslager moet dus niet langer zijn eigen vlees willen keuren.

Dr. Gijs Rommelse en dr. Urs Wyder, o.a. docenten geschiedenis respectievelijk natuurkunde aan het Haarlemmermeer Lyceum in Hoofddorp

Dit artikel verscheen in december 2013 in het Nederlands Tijdschrift voor Natuurkunde en op de website van BON.

*Dr. Gijs Rommelse en dr. Urs Wyder*





# Gepast onderwijs!

Er is weinig beroering in het onderwijs wat de invoering van het passend onderwijs per 1 augustus 2014 betreft. Tenminste, er is weinig zichtbare beroering. Het merendeel van de onderwijzers en onderwijzeressen in het primair onderwijs zijn een klein beetje op de hoogte van de aanstaande grootste onderwijsverandering van de nieuwe eeuw en ik vermoed dat de docenten in het voortgezet onderwijs ook wel weten dat het passend onderwijs ook hen aangaat, hoewel ik dat laatste betwijfel.

Achter de ruggen van iedereen om en uit het zicht, teruggetrokken in de onderwijsachterkamertjes, jeugdzorgachterkamertjes en gemeentelijke achterkamertjes, zijn de plannetjes uitgetekend. Al het geld, beschikbaar om zowel het primair als het voorgezet- als het speciaal basisonderwijs en speciaal voortgezet onderwijs passend te maken, is al verdeeld.

Maar hoe maak je passend onderwijs? Welk onderwijs geef je aan een ADHD'er, aan een leerling met een stoornis in het autistisch spectrum, aan iemand met het syndroom van Down, aan een kind met een IQ van ongeveer 65 op de schaal van BNN? Want daar gaat het dus om. Zijn daar speciale methoden voor? Is er een speciaal lokaal nodig? Hoe doe je dat, onderwijs passend maken? We hebben het hier niet over de 'normale' leerling met een 'normaal' IQ met een 'normale' inzet en vooral een 'normale' gezinssituatie. Dat laatste zou wel eens het belangrijkste criterium kunnen worden bij het 'aanbieden van passend onderwijs'.

Zeker is dat het speciaal onderwijs zoals de Regionale Expertise Centra, een jaartje of 15 geleden opgericht, het praktijkonderwijs, ook een jaartje of vijftien geleden opgericht, totaal op de schop gaat. Nou ja, totaal is misschien iets te hard aangezet, maar er zal vanaf 1 augustus 2014 een andere wind door het onderwijs waaien richting 'de kinderen van een mindere God'.

Een bureaucratisch wanstaltig machtscentrum is in de maak. Een machtscentrum dat zich diepgaand zal bemoeien met het onderwijs en met de gezinnen van de kinderen die te maken krijgen met de nieuwe samenwerkingsverbanden. Hoe zal een en ander in zijn werk gaan per 1 augustus 2014?

De juf van groep 4, niet gespeend van veel didactische en pedagogische kennis want heel veel competenties geleerd op de PABO, vindt dat Jantje wel een beetje druk is en stelt dit aan de orde in het wekelijkse overleg met de vertegenwoordiger van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs waar de school bij is aangesloten. Het antwoord

van de samenwerkingsverbandvertegenwoordiger op het verhaal van de juf is een vragenlijst van 178 vragen betreffende het gedrag van de leerling tijdens de les, op het schoolplein tijdens de pauze en het gedrag tegenover de juf en de medeleerlingen; in te leveren de volgende week. Juf, ondertussen wel al gewend aan dit soort van vragenlijstjes, moet ook de lijsten maken voor de individuele handelingsplannen, groepshandelingsplannen en schoolhandelingsplannen en zorgt ervoor dat alles netjes in orde is. Daarna hoort ze er twee maanden niets meer van. Immers, aan de hand van de ingevulde vragenlijst, heeft de vertegenwoordiger van het samenwerkingsverband contact opgenomen met de tweede partij in het samenwerkingsverband de Jeugdzorg. Deze beoordeelt heel kritisch de vragenlijst en vindt toch ook dat er waarschijnlijk wel wat aan de hand is. Verder onderzoek, een mogelijke diagnose, en het aanbieden van mogelijk 'passend onderwijs' kost geld. Dus moet er contact gelegd worden met de derde partij in het samenwerkingsverband, de gemeente want die gaat per 1 augustus 2015 over de jeugdzorg en de budgetten van Jeugdzorg.

Na twee maanden krijgt juf te horen dat de leerling in aanmerking komt 'voor verder onderzoek' wat zoveel betekent als 'je niet verder mee bemoeien, wij gaan aan het werk'. Op een dag komt er iemand van Jeugdzorg de leerling observeren in de klas, neemt contact op met de ouders van de leerling om de 'sociale kaart' in kaart te brengen en verwijst de leerling en zijn ouders door voor verdere diagnose. De malle molen is in beweging gezet en het hele samenwerkingsverband declareert de onkosten bij gemeente en Vadertje Staat.

Na 8 maanden, ondertussen zit de leerling in groep 5, is er uiteindelijk een aanbod 'passend onderwijs'. Aangezien uit alle onderzoeken is gebleken dat de leerling lijdt aan een milde vorm van een stoornis in het autistisch spectrum is een doorverwijzing naar speciaal onderwijs niet nodig, concludeerde de verwijscommissie. De nieuwe juf krijgt twee lesuren 'ondersteuning' door de ambulante begeleider en het gezin van de leerling mag zich verheugen in gratis opvoedkundige ondersteuning door het autismeloket, altijd telefonisch bereikbaar op werkdagen tussen 9 en 12 uur, of op afspraak. Informatie over het passende onderwijs aan hun 'autistische' kind kunnen de ouders ook vinden op de website van het samenwerkingsverband of wat altijd makkelijk is ze kunnen ook een app. downloaden. Die kost slechts negenenzeventig cent!

Jesse Jeronimoon

# Passend onderwijs



# ongepast

Van leraren wordt verwacht dat ze tegemoetkomen aan individuele leerbehoeften van alle leerlingen. Maar leraren zijn overbelast. De werkdruk in het onderwijs behoort tot de hoogste van alle beroepen. Besturen, onderwijsgoeroes en de Inspectie bestoken hen evenwel voortdurend met aanwijzingen, adviezen en eisen. Daarnaast maakt de geldverslindende korst rond het onderwijs van consultants, adviescentra, theoretisch specialisten en onderwijsraden het de leraren schier onmogelijk zich bezig te houden met hun kernactiviteit: lesgeven. Daar komt nu het **Passend Onderwijs** bij.

Met ingang van het nieuwe schooljaar wordt de wet Passend Onderwijs van kracht. Kinderen die vroeger naar het Speciaal Onderwijs (SO) gingen, krijgen nu een plek op een gewone school in hun eigen woonplaats. Het is de bedoeling dat hiermee de almaar groeiende kosten van de "rugzakjes" - de tegemoetkoming voor extra begeleiding op reguliere scholen - en de kosten van het SO worden teruggedrongen.

In het speciaal onderwijs is sinds 2003 het aantal leerlingen gestegen van 65.000 naar nu ruim 117.000. Het aantal leerlingen met een rugzakje liep op van 11.000 naar bijna 40.000. De extra onderwijskosten voor kinderen met een indicatie zijn gestegen van een 0,5 miljard euro in 1997 tot bijna vier miljard nu. Omdat voor een leerling met een rugzakje bijna twee keer zoveel geld vanuit Den Haag werd overgemaakt, stonden de scholen hiervoor in de rij. Het is dan niet zo vreemd dat de overheid maatregelen treft. Maar de maatregelen zijn niet de juiste.

Het behoorlijk functionerend speciaal onderwijs wordt door deze wet de nek omgedraaid. Leerkrachten zijn bij lange na niet bij machte kinderen die noodzakelijke zorg en aandacht te bieden. Hierdoor zal de onderwijskwaliteit niet bepaald stijgen. Een doelstelling van de wet is dat kinderen die vroeger in aanmerking kwamen voor een plek in het SO, nu zo dicht mogelijk in de buurt naar een "gewone" school gaan. Het is beter dat de kinderen niet meer met busjes naar allerlei scholen worden gebracht. Ook het stigmatiseren van deze kinderen zou gaan

afnemen als zij in een gewone klas onderwijs krijgen. Het is echter de vraag of dat klopt.

Je plaatst kinderen op een bepaalde school waar het onderwijs-technisch en pedagogisch beter voor ze is en niet omdat zij dan niet meer worden gestigmatiseerd. Immers, kinderen die in een klas wezenlijk verschillen van andere kinderen, vragen meer aandacht en een aparte behandeling. Zij belanden daardoor in een uitzonderingspositie, ook een vorm van stigmatisering.

Ook bij de kwaliteit van die "aparte behandeling" kunnen vraagtekens geplaatst worden. De kinderen komen in veel te grote groepen terecht en krijgen les van leraren die niet zijn toegerust voor een dergelijke taak. Leraren geven onderwijs en voeden soms op, maar het zijn geen hulpverleners, verzorgers of pedagogische specialisten op het gebied van SO.

Tegelijk is het de vraag of kinderen zich wel prettig zullen voelen in die gewone klas. BON krijgt veel reacties van ouders die aanvankelijk erg opzagen tegen plaatsing van hun kind in het SO maar die zich over de huidige ontwikkeling ernstig zorgen maken. Zij vragen zich terecht af of een gewone school de aandacht en zorg kan bieden die hun kinderen nodig hebben. De kleine groepen, een gestructureerde omgeving en deskundige leraren blijken toch wel broodnodig voor hun kind. Maar ook de ouders van de andere kinderen moeten zich zorgen

gaan maken omdat de aandacht voor een groot gedeelte verschuift naar de "nieuwe leerling". Dat gaat ten koste van de reguliere leerlingen.

De invoering van Passend Onderwijs is natuurlijk een bezuinigingsoperatie, hoe mooi het pedagogische en vooral politiek correct sausje dat erover wordt gegoten ook is. We

kunnen als samenleving geen geld uitgeven dat er niet is. Of is het er toch wel? BON denkt van wel.



Op de eerste plaats komt tot nu toe slechts 20% per rugzakje bij de school terecht de rest wordt door de eerder genoemde korst opgesoupeerd. Deze korst blijft ook met het Passend Onderwijs gewoon bestaan of wordt zelfs dikker. Juist hier moet bezuinigd worden. En door het verminderen van de administratieve lasten en de toetsdwang kan veel geld worden bespaard.

Nu wordt weerom de volle last van een maatschappelijk probleem afgeschoven op het onderwijs. De gevolgen voor de kinderen zijn dat zij niet genoeg zullen leren en zich niet meer veilig voelen op school. Voor de leraar wordt het dweilen met de kraan openen. Dat kan nooit de bedoeling zijn van (passend) onderwijs.

**Martin Minnema**

Bestuurslid BON

Voormalig directeur van een basisschool

## Oproep Passend Onderwijs

Van veel kanten hoort BON verontrustende berichten die betrekking hebben op de invoering van de wet Passend Onderwijs 1 augustus aanstaande. De bedoeling is dat leerlingen die vroeger wellicht in het Speciaal Onderwijs terecht kwamen nu een plek krijgen in het regulier onderwijs. Dat zou gunstig zijn voor de betreffende leerlingen en uiteraard een flinke besparing opleveren.

Als voorbereiding zijn er samenwerkingsverbanden opgericht die ervoor moeten zorgen dat deze operatie goed verloopt. BON heeft de indruk dat deze samenwerkingsverbanden tot nu vooral bezig zijn geweest met "banen en bureaus", met zichzelf dus. Scholen geven aan dat ze niet klaar zijn en vrezen voor daling van de kwaliteit van het onderwijs. De werkdruk voor leraren is de laatste jaren aantoonbaar zwaarder geworden, door de invoering van de wet Passend Onderwijs zal deze

druk nog meer toenemen. Dit heeft negatieve gevolgen voor de leraren en voor de leerlingen. In de steeds groter wordende klassen kan de overbelaste leraar steeds minder aandacht besteden aan de individuele leerling, terwijl daar door de instroom van kinderen "met een rugzakje" juist extra veel behoefte aan is. Veel leraren geven aan zich niet voldoende toegerust te voelen om aan de eisen die in het kader van de nieuwe wet aan hen worden gesteld te voldoen. De leraren die nu kinderen in de

klas krijgen met ernstige gedragsproblematiek of met een lichamelijke handicap hebben in het beste geval een korte cursus op dit gebied gekregen of zijn helemaal niet voorbereid. De gevolgen laten zich raden: steeds meer kinderen krijgen niet meer het goede onderwijs waar ze recht op hebben.

Wij willen graag hard aan de bel trekken om alle verantwoordelijken erop te wijzen dat er grote problemen zullen ontstaan na invoering van de nieuwe wet. Wij roepen u op om de site regelmatig te raadplegen, hierop zullen wij relevante artikelen publiceren. Bovendien willen wij graag verwachtingen en ervaringen horen vanuit het onderwijsveld: schrijf ons alstublieft. Wij zullen dit materiaal bundelen en zo doeltreffend mogelijk inzetten. Uw anonimiteit is gewaarborgd.

Laat ons uw stem horen!

Mail naar [secretaris@beteronderwijsnederland.nl](mailto:secretaris@beteronderwijsnederland.nl)

**Martin Minnema**

Bestuurslid BON

Sjoerd Slagter:

# Fact free politics

In december 2012 luidde Sjoerd Slagter, toen nog voorzitter van de VO-Raad, de noodklok. Het water stond de schoolbestuurders in het voortgezet onderwijs tot aan de lippen. Door de voortdurende bezuinigingen waren de reserves vrijwel uitgeput. Als er niets gebeurde, zat er niets anders op dan docenten te ontslaan om de begrotingen weer sluitend te krijgen.

Dit soort uitspraken is natuurlijk bedoeld om de politiek ervan te overtuigen dat er meer geld nodig is voor het onderwijs, maar uit onderzoek van DUO bleek dat veel schoolbestuurders inderdaad van plan waren flink op docenten te gaan bezuinigen. Dat hier sprake is van een schoolvoorbeeld van "fact free politics" is voor de eenvoudige krantenlezer natuurlijk niet onmiddellijk te zien. Ook voor journalisten vallen

de uitspraken van Sjoerd Slagter niet direct te controleren. In december 2012 valt hoogstens vast te stellen dat de eigen vermogens in het vo eind 2010 € 1,7 miljard bedroegen. Er moet dus wel heel wat aan de hand zijn als al dat geld twee jaar later bijna op is.

We kunnen nu, begin 2014, wel vaststellen dat Sjoerd Slagter met het luiden van de noodklok

slechts een goedkope publiciteitsstunt uithaalde. De cijfers van het voortgezet onderwijs over 2012 laten namelijk een heel ander beeld zien. Het totale rendement over 2012 kwam uit op € 96 miljoen. Rendement is een eufemisme voor geld dat de overheid beschikbaar stelt voor het onderwijs, maar niet besteed wordt. Met € 96 miljoen zouden een kleine 2000 docenten hun baan hebben kunnen behouden. Ook de eigen vermogens in het vo zijn onveranderd hoog: eind 2012 € 1,8 miljard, waarvan € 1,2 miljard gewoon op de bank staat. Natuurlijk moeten schoolbesturen een buffer hebben om calamiteiten op te kunnen vangen, maar het is al jaren bekend dat in het onderwijs (niet alleen in het vo) vaak veel te grote reserves worden aangehouden. Juist in 2012 heeft de Inspectie van het Onderwijs met een groot aantal schoolbesturen afspraken gemaakt over het afbouwen van reserves. De cijfers over 2012 tonen aan dat hier nog niets van terecht gekomen is. We hebben een advies aan Paul Rosenmöller, de nieuwe voorzitter van de VO-Raad. Paul, laat je niet voor het karretje spannen van schoolbestuurders die docenten willen ontslaan en daarvoor een legitimatie nodig hebben. Al is de leugen nog zo snel...

**Hans Duijvestijn**



De bloemist en de leraren zeiden:

# “De jeugd kan niet



# meer rekenen”.

*Het ministerie van Onderwijs maakte een tijdje geleden bekend het rekenonderwijs in Nederland te willen versterken. Aanleiding waren de steeds grotere zorgen in het onderwijs en de samenleving over de rekenvaardigheid van leerlingen. Omdat het hier lesstof van de basisschool betreft, had de overheid ervoor kunnen kiezen om vast te leggen welke rekenvaardigheden leerlingen aan het eind van de basisschool moeten beheersen.*

Leraren in het voortgezet onderwijs hadden kunnen vertellen dat hun eerste-klassers niet foutloos kunnen delen en vermenigvuldigen en dat ze niet kunnen rekenen met breuken. En zo had er een eindtoets op de basisschool kunnen komen waar leerlingen getest worden op de basisvaardigheden die zij nodig hebben in het voortgezet onderwijs. Verder had de rol van de rekenmachine in het voortgezet onderwijs verkleind kunnen worden, zodat rekenen weer verankerd werd in de wiskundeles.

Maar zo ging het niet. Kent u het fluisterspel? U hebt het vroeger vast wel eens op school gespeeld. Een stel kinderen op een rij. Als je de eerste in de rij bent, fluister je een verhaaltje in het oor van het kind naast je, die vertelt het weer verder en na 5 minuten lig je op de grond van het lachen van het verhaal dat er 15 kinderen later is uitgekomen.

Dat is wat er gebeurde. De bloemist en de leraren zeiden: “De jeugd kan niet meer rekenen”. Het ministerie was het met ze eens en startte een fluisterspel. Ons maatschappelijke rekenprobleem werd gherdefinieerd, opgepoetst en geproblematiseerd. Er kwamen referentiekaders, doorlopende leerlijnen, schema’s en vreemde afkortingen. Commissies en deskundigen voegden hun expertise toe. Het Cito had het laatste woord in het spel

en fluisterde in het oor van de bloemist een opgave van de rekentoets, af te nemen als onderdeel van der zak/slaagregeling van het Centraal Eindexamen van havo en vwo.

De bloemist lag op de grond van het lachen. De rekentoets bleek helemaal geen rekentoets te zijn. Het was een belabberde concentratie- en intelligentietest vol vage en onzinnige vragen. Rekenmachine nota bene toegestaan! In het gezaghebbende vaktijdschrift Examens viel in 2012 te lezen: “De rekentoets is niet valide”.

Bovendien werden de proefafnames een ramp. Driekwart van de scholieren haalde bij pilottoetsen een onvoldoende. Vele duizenden leerlingen zouden in de toekomst zakken voor hun diploma. Er was een nieuw maatschappelijk probleem ontstaan. Maar de rekentoetsentrein moest blijven rijden. En dus startte de overheid een tweede fluisterspel.

Ook ik deed mee met het fluisterspel. De ingehuurde rekenconsultant vertelde mij en honderd andere wiskundeleraren op een rekenconferentie het volgende. “Rekenen is: je kunnen redden in de maatschappij. De verzorgingsstaat bestaat niet meer. Bereid uw leerlingen voor op de participatiemaatschappij en leer ze de weg te vinden in een gebouw.” Met deze wijsheid op zak stapte ik naar de bloemist, de arts, de officier van justitie, de bakker, de bankier, de kapper en naar mijn leerlingen. Zij zeiden allemaal: “Maar ... hiermee leer je toch helemaal geen rekenen?” Iemand zei verbijsterd: “Ligt het aan mij of is het inderdaad zo dat ze nergens gewoon een rijtje sommen onder elkaar leren uitrekenen?”

Ik deel deze verbijstering. Hoe kan het zijn dat een orthopedagoge leraren wiskunde adviseert over rekendidactiek? Hoe kan het dat we met een zogenaamde reken-



1. Stagiaires kunnen niet meer optellen, aftrekken, delen en vermenigvuldigen.



**Bloemist**

2. Het rekenonderwijs in Nederland moet worden versterkt.



**OCW**

3. Doorlopende leerlijnen voor rekenen met referentieniveaus.



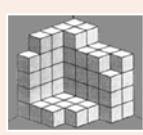
**Commissie Meijerink**

4. Er moet een aparte rekentoets op het VO komen. Zonder rekenmachine natuurlijk, want het koppie moet gewoon zijn werk doen.



**OCW**

7. Uit hoeveel blokjes bestaat dit bouwsel? Rekenmachine toegestaan.



**Cito**

6. Een geheime digitale toets, bij 70% van de vragen mag een rekenmachine worden gebruikt, geen deelscores, tijdens het examen kun je niet terugbladeren. Zoveel mogelijk plaatjes. De toets wordt onderdeel van de slaag/zakregeling.



**CvE**

5. De rekentoetswijzer vormt het kader.



**SLO**

toets zitten opgescheept waarvan helemaal niemand, behalve een groep rekenconsultants en rekendidactici, vindt dat die de maatschappelijke rekenproblemen oplost?

Gelukkig heeft de bloemist zijn verstand nog niet verloren. Als een stagiaire niet kan hoofdrekenen dan mag ze van hem weer direct terug naar school. De chemische industrie is begonnen met het oprichten van eigen scholen. Ook het hoger onderwijs is inmiddels wijzer geworden. Opleidingen hebben ingangstoetsen ingesteld. Zonder rekenmachine, zonder plaatjes, zonder vergezochte contexten. Universiteiten hebben bijspiijkercursussen ingericht met 'ouderwets' rekenen en wiskunde.

Langzamerhand dringt het ook door tot de leerlingen. In de wiskundeles zijn ze

druk bezig om zich met vergrootglas, markeerstift, rekenmachine en woordenboek voor te bereiden op een rekentoets die qua rekenvaardigheden het eindniveau van groep 6 basisschool niet overstijgt. Braaf doen ze mee met het 'rekenwiskundig redeneren en communiceren tijdens samenwerkend leren'. Maar thuis bereiden ze zich stiekem met basisboeken rekenen en wiskunde voor op het toelatingsexamen van de opleiding waar ze willen worden toegelaten.

En zo komt het misschien uiteindelijk toch goed. De afnemers van ons onderwijs nemen hun verantwoordelijkheid. Zij hebben immers belang bij het aannemen van goede instromers. Ook leden van de Tweede Kamer komen in actie. Zij nemen de vele kritische geluiden over de rekentoets serieus. Binnenkort krijgen ze het

vast voor elkaar dat dit gedrocht voorgoed uit de slaag/zakregeling verdwijnt, zodat leerlingen in elk geval niet onterecht worden gedupeerd op grond van een rekentoets die geen rekenen toetst.

Wat rest is het fluisterspel. Als u goed luistert, kunt u ze nog horen fluisteren. Ze zitten in een kringetje onder een rood-witte tent. Het is een circus geworden. Een peperduur circus, dat wel. Een parlementair onderzoek naar de gevolgen van pseudowetenschap en moeilijkdoenerij in het onderwijs lijkt me geen gekke gedachte.

**Karin den Heijer**  
lerares Erasmiaans Gymnasium Rotterdam



# BON... voor iedereen die het onderwijs een warm hart toedraagt!

## Wat BON nog wil bereiken?

- ◆ Er moet een eind komen aan de financiële en bestuurlijke vrijheid van schoolbesturen.
  - ◆ Binnen de lumpsum wordt het geld voor de leraren geormerkt. Er komt een financiële limiet voor de overhead.
  - ◆ Het geld voor onderwijshuisvesting gaat uit de lumpsum en komt in handen van de (lokale) overheid.
  - ◆ Er komt een norm voor omvang en bestedingsvrijheid van reserves.
  - ◆ Scholen kunnen defuseren of van bestuur veranderen.
- ◆ **Vakinhoud en didactiek**
  - ◆ De kennisbasis moet door docenten en wetenschappers worden herzien.
  - ◆ De zeggenschap over bijscholing ligt bij de leraren.
  - ◆ Het competentiegericht onderwijs wordt vervangen door vakinhoudelijk en instructief onderwijs.
  - ◆ De leraren hebben de inhoudelijke zeggenschap over hun les.
  - ◆ De overheid bewaakt het eindniveau.
  - ◆ De opleidingen voor kleuterschool- en basisschoolleerkracht worden gescheiden.

**BON** Beter  
OnderwijsNederland

## Werf een BON-lid en ontvang gratis de Onderwijsbubbel

De vereniging BON wil graag groeien en haar ideeën onder zoveel mogelijk geïnteresseerden verspreiden. U kunt daarbij helpen. Als u iemand opgeeft als nieuw BON-lid, krijgt u een exemplaar van de BON-uitgave De Onderwijsbubbel gratis.

De contributie bedraagt minimaal € 15,- per jaar. Een lid opgeven kan via: [www.beteronderwijsnederland.nl](http://www.beteronderwijsnederland.nl)

**Help BON groeien!**



**BON** Beter  
OnderwijsNederland

Noteer alvast in uw agenda.  
**BON-symposium**  
op 5 april 2014 in de  
IVA in Driebergen

## Wat heeft BON bereikt?

Bekwaamheidseisen voor leraren worden herzien: vakinhoud en vakdidactiek worden leidraad!

- ◆ Er komen hogere eisen voor leraren(opleidingen).
- ◆ Er zijn reken- en taaltoetsen op de pabo ingevoerd.
- ◆ Een leraar die zonder geldig diploma voor de klas staat, moet binnen twee jaar zijn diploma halen.
- ◆ De regering streeft ernaar dat in 2020 alle docenten in het hbo een (universitair) masterdiploma hebben.
- ◆ Er is een wetsvoorstel in de maak om de leraar weer zeggenschap over zijn eigen vak te geven.
- ◆ De kwaliteit van het mbo wordt verhoogd.
- ◆ Invoering centrale examens Nederlands en rekenen.
- ◆ Leerjaar 1 en 2 wordt een doorlopende zesjarige leerlijn met vmbo.
- ◆ De wet normering topinkomens is door de Tweede Kamer aangenomen.
- ◆ Overheid gaat fusies in het onderwijs toetsen.

# VAKWERK

HET LEDENBLAD VAN DE VERENIGING BETER ONDERWIJS NEDERLAND

Nummer 11 | 9<sup>e</sup> Jaargang | maart 2014

**BON** Beter  
*Onderwijs*Nederland

Antwoordnummer 57032  
3507 VB Utrecht  
redactie@beteronderwijsnederland.nl

[www.beteronderwijsnederland.nl](http://www.beteronderwijsnederland.nl)